

людини через зовнішність, одяг (наприклад, коли позитивні вчинки ототожнюються з красивими людьми, а фізична непривабливість ототожнюється з негативом)?

Аналізуючи ілюстративний матеріал підручника, варто звертати увагу на те, чи збалансовано представлені різні етнічні, культурні, релігійні, соціальні групи, які проживають на території країни / в світі (в залежності від навчального предмета); чи дотримано паритетність зображень осіб жіночої та чоловічої статі? На малюнках і фотографіях представлені люди з різним станом здоров'я, з інвалідністю (в тому числі різних видів)? Чи різноманітно і нестереотипно зображені зовнішність і одяг людей? Чи відсутня сегрегація і поляризація за захищеними законом ознаками? Обов'язково треба звернути увагу на умовні скорочення, знаки навігації та орієнтування в підручнику. Чи вони є гендерно немаркованими, не містять дискримінації за захищеними законом ознаками?

Аналізувати мову підручника доцільно за такими параметрами: використовується гендерночутлива мова, коректна лексика по відношенню до людей з хворобами, з інвалідністю, не застосовуються зонтичні терміни по відношенню до людей різних етносів, віросповідань тощо, відсутні стереотипні узагальнення (наприклад, всі люди думають / відчувають / діють і т.д. однаково, всі літні люди мудрі / некомпетентні / немічні / болючі, всі дівчатка слабкі, а хлопчики сильні, всі роми – злодії тощо). Відсутня сегрегація і поляризація по захищеним законом ознаками (поділ на «ми» і «вони»).

Література

1. Про затвердження Порядку конкурсного відбору підручників (крім електронних) для здобувачів повної загальної середньої освіти і педагогічних працівників: Наказ МОН України від 17.07.2019 №1002. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0902-19#n6> (Дата звернення: 05.11.2019)
2. Voyevutko N., Kuligina E. Formation of Criteria of the Anti-Discrimination Analysis of School Textbooks in the Ukrainian Educational Field. Society. Integration. Education. Proceedings of the International Scientific Conference. Volume II. School Pedagogy. Preschool Pedagogy, May 24th-25th, 2019. Rezekne, Rezekne Academy of Technologies, 2019, p. 640. PP.460-470.

УДК 373.3/5.016:070

Нетреба М. М.

кандидат філологічних наук, доцент кафедри педагогіки та освіти

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ МЕДІАОСВІТИ В ЗАКЛАДАХ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

В житті сучасного школяра медіакомунікація є не тільки способом отримання інформації, але й приводом для формування системи поглядів. Учень стикається з медіатекстами щодня. Їх розуміння передбачає наявність інформаційної культури, формування якої можливо лише при регулярній та цілеспрямованій роботі.

Технології медіаосвіти є прикладними, але, одночасно, допомагають об'єднати вивчення предметів в загальний освітній процес, оскільки головне завдання медіаосвіти – формування загальних інформаційних вмінь, культури роботи з інформацією, етики медіа спілкування.

Специфіка медіаосвіти з педагогічної позиції полягає в наступному: медіаосвіта виникає як педагогічна необхідність тоді, коли є свобода сприйняття та зміни педагогічного вектору; вчитель та учень є рівними перед інформацією, педагог не вчить, а допомагає розуміти світ, пропонує аналізувати отримані відомості на різних рівнях; медіаосвіта передбачає, що педагог має вправно користуватися сучасними засобами освіти, в тому числі цифровими, мультимедійними; учень може випереджати педагога за рівнем знань технічної складової сучасних медіа. Вчитель має використовувати це на користь навчання та підвищення його ефективності [1, с. 9].

Специфіка шкільної медіаосвіти пов'язана також з інтеграційними процесами, що відбуваються в медійній сфері. Тому при розробці концепції освіти слід враховувати як традиційний досвід, так і нові підходи. Найпопулярнішими медіаканалами сучасних дітей є телебачення та інтернет. Якщо казати про дітей молодшого шкільного віку, то на них впливає більше телебачення, оскільки не всі ще в повній мірі володіють комп'ютерними можливостями. А діти середнього та старшого шкільного віку на перше місце ставлять саме мережу інтернет з її можливостями до спілкування, перегляду аудіовізуального та текстового контенту. Особливої популярності набувають інтерактивні можливості медіа, оскільки вони передбачають спілкування, участь у тому, що відбувається на екрані, а також включає ігрові можливості.

Новітні технології викликають інтерес та відіграють істотну роль в медіаосвіті, оскільки відповідають її головним завданням. Зокрема, відбувається навчання правильного читання медіатекстів. Учні завдяки комп'ютерним технологіям та мережі інтернет мають доступ до будь-яких текстів, можуть працювати з ними за допомогою новітніх технічних розробок [4, с. 91].

Специфіка викладання медіаосвіти в школі залежить й ще від одного істотного фактору – віку учнів. Тому розглянемо особливості організації медіаосвітніх занять в залежності від того, на яку аудиторію вони розраховані.

У дітей молодшого шкільного віку відбувається перебудова всіх розумових процесів. Зокрема, сприйняття, уваги, пам'яті, уяви, мислення, мовлення. Діти потроху набувають якостей, що властиві дорослим. Такі зміни пов'язані з тим, що діти все більше залучаються та включаються в нові види діяльності та систему міжособистісних відносин.

Однак дитині в цьому віці ще притаманна значна активність, непосидючість, нестійкість уваги. Якщо більшу частину вільного часу дитина проводить за переглядом телевізора, в неї розвивається гіперактивність, а постійна швидка зміна кадрів та дій на екрані не дає змогу фокусуватися на тому, що зображено на екрані [3, с. 123].

Сучасні школярі молодших класів мають проблеми з концентрацією уваги, логічним мисленням, викладенням чіткого та послідовного тексту. Однією з причин цього є перенавантаження інформацією, яку діти отримують з медіа. Щоб розвивати мотивацію до процесу навчання, слід активувати пізнавальну діяльність, розширювати коло інтересів. І хоча дитина молодшого шкільного віку ще залишається досить допитливою, але велика кількість інформації сприяє швидкій втомі, втраті інтересу, прагненню зайнятися іншим видом діяльності. Це потрібно враховувати при організації медіаосвітніх заходів.

Середній шкільний вік перепадає на час підліткового розвитку. Підліток намагається засвоювати та копіювати зовнішні ознаки дорослої поведінки, це робить його дорослим у власних очах. Тому у школяра виникає потреба, щоб з його поглядами та думками рахувалися оточуючі. У зв'язку з цим він починає протестувати проти вимог, що раніше не викликали в нього такої реакції. Щоб не виникало суперечок між дорослим та підлітками, останнім потрібне розуміння та увага з боку дорослих. Це стосується не лише батьків, але й вчителів.

Якщо медіаосвіта не передбачена шкільною програмою, то процес спілкування шкільної аудиторії, зокрема, підліткової, складається хаотично. Тому у підлітковому віці у дитини вже сформовані певні аудіовізуальні смаки, скоригувати які у цей період вже значно важче.

При роботі з дітьми середнього шкільного віку медіа освітні можливості реалізуються в ході їх інтегрування в різні навчальні загальноосвітні предмети, а також через роботи груп, кружків, факультативів. До останніх можна віднести як медіаосвітні факультативні заняття, так і роботу шкільних редакцій, фотостудій, медіа студій тощо [2, с. 12].

У старших класах навчаються діти, чий вік коливається в межах 15-17 років. У старшокласників є вже достатній рівень знань, а також з'являється бажання їх систематизувати.

Молодіжна масова та медіакультура впливає на старшокласників неоднозначно. Медіа часто порушують загальноприйняті норми та використовують маніпулятивні технології. Тому моральні переконання учнів залежать від регулярного впливу медіа. В той же час, для старшокласників відкрито перспективу використання освітніх можливостей в розвитку інтелекту та емоцій на основі якісних творів медіакультури.

В цьому віці поглиблюється проблема віртуального спілкування, яке замінює живе міжособистісне. Постійне використання гаджетів зменшує цікавість учнів до чогось нового та пізнавального. Така пасивність в навчанні призводить до труднощів, що пов'язані з аналізом інформації, потребою аргументувати власну відповідь, особливо перед широким загалом. А цікавість до читання у школярів старшої школи згасає зовсім. Все це призводить до того, що інтелектуальний рівень старшокласників знижується. Саме тому залучення учнів цього віку до творчої діяльності на основі медіаматеріалу є важливим завданням. Рішення цього завдання можливе як через створення гуртків, кіноклубів тощо, так і в ході інтегрування медіаосвіти у навчальний процес та курси дисциплін загального спрямування [4, с. 121].

Таким чином, специфіка організації медіаосвіти в школі залежить від декількох факторів. Головними з них виступають технологізація освітнього процесу та активне застосування цих технологій в процесі навчання. Також на особливості викладання впливає вік дитини. У навчанні школярів молодших класів, а також середнього та старшого шкільного віку є певна специфіка, що ґрунтується на психологічних особливостях розвитку особистості в кожному з періодів.

Література

1. Бондаренко Е. А. Технологии медиаобразования в современной школе. Научные записки. Серия: Педагогика. 2013. № 3. С. 8–13.
2. Бондаренко Е. А. Формирование медиакультуры подростков. Медиаобразование сегодня: содержание и менеджмент : мат-лы Междунар. научно-практ. конф. Минск : Изд-во Гос. ун-та управления, 2002. С. 11–14.
3. Найдьнова Л. Медіапсихологія: основи рефлексивного підходу: підручник для слухачів системи післядипломної освіти. Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2013. 244 с.
4. Чельшева И. В. Методика и технология медиаобразования в школе и вузе / под. ред. А.В. Федорова. Таганрог: Изд. центр Таганрог. гос. пед. ин-та. 2009. 320 с.